

ВІДГУК

офіційного опонента - доктора юридичних наук, професора Соболя Євгена Юрійовича на дисертацію Селюкова Вадима Сергійович «Адміністративно-правові засади кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні», подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Кінологічна служба в Україні – це система кінологічних підрозділів, які взаємодіють між собою, виконують схожі за своєю природою завдання, підпорядковуються одним і тим самим принципам. Їх правоохоронна діяльність здійснюється у відповідності до чинного законодавства і беззаперечно пов'язана із застосуванням службових собак у сфері протидії злочинності та іншими асоціальними явищами, що відбуваються у суспільстві і державі в цілому. Кінологи активно застосовують службових собак при охороні державних об'єктів, для пошуку та виявлення наркотичних речовин, для здійснення митного та прикордонного контролю, для підтримання публічної безпеки та порядку, для пошуку людей та розмінування місцевості, та багато іншого. Різноманітні кінологічні підрозділи наявні в Національній поліції, Національній гвардії, Службі безпеки, Державній прикордонній службі, Державній службі із надзвичайних ситуацій, Збройних силах та Державній кримінально-виконавчій службі України.

Це зумовило необхідність розробки нового поглибленого дослідження кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності, в якому систематизовано, комплексно проаналізовано та сформульовано нові дефініції, запропоновано нові підходи до визначення кінологічного забезпечення, що дозволяє усвідомити сутність адміністративно-правових засад кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні.

Саме тому дисертаційне дослідження Селюкова В.С. «Адміністративно-правові засади кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні»



є не лише актуальним, але й вчасним та корисним для розвитку адміністративно-правової науки, оскільки в ній вирішуються питання визначення сутності, особливостей та шляхів удосконалення адміністративно-правових засад кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні.

Методологічні засади дослідження свідчать про належне володіння дисертантом загальними та спеціальними методами наукового пізнання, системний підхід щодо вирішення завдань, поставлених у роботі. Було використано низку методів, характерних для наукових робіт з юридичних наук: гносеологічний метод, логіко-семантичний метод, метод системного аналізу, порівняльно-правовий метод, системно-структурний метод, тощо. Методи і прийоми доречно використані для формулювання авторських дефініцій, обґрунтування запропонованих висновків та рекомендацій щодо змін до чинного законодавства.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна.

Наукові положення, рекомендації та висновки дослідження, проведеного Селюковим В.С., є належним чином обґрунтованими та достовірними, оскільки обумовлені використанням об'єктивних даних про діяльність органів державної влади та реальний стан речей у суспільстві, та відображають сучасний стан національного законодавства, яке регулює адміністративно-правові засади кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні; базується на останніх наукових дослідженнях у галузі адміністративного права та процесу, управління, загальної теорії держави та права; враховують практичні результати діяльності органів Національної поліції та інших правоохоронних органів, які дисертант відносить до суб'єктів кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності.

Наукова новизна одержаних результатів визначається сучасною постановкою проблеми, так і застосуванням відповідного теоретико-методологічного апарату та практики реалізації норм чинного адміністративного законодавства. Робота є першим монографічним дослідженням, в якому

комплексно досліджено сучасну проблему кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні крізь призму адміністративно-правового аспекту, тенденції формування оновлених адміністративно-правових механізмів застосування службових собак у правоохоронній діяльності.

З урахуванням сучасних підходів, наявних у юридичній науці, Селюков В.С. формулює основні проблеми, які вирішуються у дисертаційній праці, та концептуальні засади їх розв'язання, а також спрямовує одержані результати на удосконалення правових та організаційних форм кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні.

Актуальним для подальшої наукової розробки є те, що автор вперше з'ясував ознаки, притаманні суб'єктам кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності: 1) спільність мети та цілей діяльності, які відображають єдність її елементів і характерні для усіх суб'єктів; 2) використання особливого механізму досягнення поставленої мети – використання здібностей службових собак у різноманітних формах; 3) наявність взаємозв'язків між елементами системи суб'єктів кінологічного забезпечення, що проявляється у міжвідомчій взаємодії та допомозі; 4) наявність чітко визначеної компетенції у сфері кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності; 5) наявність повноважень щодо прийняття управлінських рішень у сфері правоохоронної діяльності, а також безпосередньо можливість управлінського впливу на відносини щодо кінологічного забезпечення правоохоронної функції держави; 6) зацікавленість у розвитку кінологічного забезпечення з метою більш ефективної діяльності; 7) наявність спеціальної підготовки (для суб'єктів, які безпосередньо займаються кінологічною діяльністю) (стор. 25-26).

Доведено, що безпосередньо метою кінологічного забезпечення, в залежності від аспекту трактування його змісту, є сприяння реалізації власних повноважень іншими суб'єктами правоохоронної діяльності і, так би мовити, організаційною метою є створення умов для належного функціонування системи самих кінологічних підрозділів (стор. 62).

Заслугове на уваг позиція автора щодо виділення принципу партнерства між кінологом і собакою. Сутність його полягає у тому, що діяльність стає більш ефективною, коли кінолог і собака стають майже одним цілим, коли кінолог і собака багато часу проводять разом і працюють виключно разом. Досягнення такої вимоги можливе в тому випадку, якщо у всіх суб'єктів кінологічного забезпечення виробиться одна спільна вимога: 1 кінолог – 1 собака, і бажано, щоб собакам проживав з особою вдома (стор. 83). Дана пропозиція проглядається неодноразово, що свідчить про важливість її впровадження та дотримання.

Цікавим є висновок, що упорядкувати процедурні питання, пов'язані зі списанням службових собак, які визначаються непридатними до подальшої служби можливе шляхом внесення змін і доповнень до наказів Міністерства фінансів України «Про затвердження Інструкції щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету та Інструкції щодо застосування класифікації кредитування бюджету» від 12.03.2012 № 333 та «Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі» від 12.10.2010 № 1202 (стор. 100).

Заслугове на увагу позиція дисертанта, що більшість суб'єктів кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності є державними органами, що у більшій своїй частині відносить кінологічне забезпечення до складу системи елементів державного механізму здійснення правоохоронної діяльності, а президент, парламент та уряд у ньому посідають провідні місця. Отже, злагоджене функціонування та ефективна діяльність кожного суб'єкта загальної компетенції є запорукою якісного здійснення повноважень іншими суб'єктами кінологічного забезпечення (стор. 124).

Достатньо обґрунтованим є висновок автора, щодо внесення змін до Закону України «Про Національну поліцію» в частині виділення в окрему особливу групу спеціальних засобів службових собак та коней. Такий висновок підтверджується ще і формулюванням, яке міститься в Інструкції з організації кінологічного забезпечення в Державній прикордонній службі України, а саме: «... використання інспекторів-кінологів із службовими собаками для виконання

завдань...». В даному випадку кінологічне забезпечення розуміється як діяльність з використання саме особи кінолога з собакою, а не самої собаки. Така позиція характерна для ДПСУ тому, що собака розуміється не як спецзасіб ДПСУ, а «особливий» засіб, якого майже уособлюють напарником (стор. 142-143).

Беззаперечним є висновок, що використання собак в якості «психологічного мотиватора» щодо недопущення протиправної поведінки є ефективним способом їх використання не тільки в установах виконання покарань. Використовувати службових собак для вчинення психологічного впливу на людей у різноманітних ситуаціях є виправданим і в діяльності Національної поліції та Національної гвардії. Таку підставу для застосування службового собаки як припинення масових заворушень та проявів групової непокори ув'язнених та засуджених також варто розглядати як перспективу для розширення правових підстав застосування службових собак, адже собаки більш ефективно діють в зазначеній ситуації (стор. 189-190).

Доречним є твердження, що наявність службових собак в кінологічних підрозділах не завжди означає реальну можливість їх застосування. По-перше, це пояснюється в деяких випадках відсутністю нормативних підстав застосування собаки. По-друге, кінологічні посади обіймають не завжди ті особи, які бажають здійснювати кінологічну діяльність, а тому їх мотивація негативно позначається на процесі застосування. По-третє, серед великої кількості подій, де можливе застосування службового собаки, не завжди вистачає кінологічних розрахунків. Крім того, на теперішній час кількість службових собак, що стоять на балансах в різних кінологічних підрозділах правоохоронних органів і які реально можуть реалізовувати ті цілі, що перед ними ставляться, є дуже малою. Більше того, з популяризацією використання службових собак кількість вимог, щодо їх обов'язкового використання збільшилася, а реальна ефективність та здатність виконувати ті чи інші завдання – ні, що призвело до зниження процентного співвідношення «робочих» службових собак та просто службових собак (стор. 225).

Обґрунтовано, що засади нормативного забезпечення (як частина

організаційно-правових засад проведення змагань кінологів) передбачають ключові ідеї формування нормативно-правового підґрунтя. До них віднесено: 1) правову визначеність положень, які визначають головні аспекти та положення з організації та проведення змагань; 2) однозначність критеріїв оцінювання виступів учасників змагань; 3) обов'язковість нормативного закріплення заходів безпеки при проведенні змагань; 4) максимальну регламентацію усіх моментів з метою уникнення прогалин; 5) сфера дії нормативних документів має охоплювати усіх суб'єктів кінологічної діяльності. (с. 259).

Також заслуговує на увагу позиція автора, що засадами ветеринарного забезпечення змагань кінологів варто вважати науковий підхід до такої діяльності, плановість та системність проведення ветеринарних заходів, використання виключно якісних ветеринарних препаратів та кваліфікованих лікарів ветеринарної медицини. Крім того, головною проблемою під час організації участі кінологічних розрахунків у змаганнях є дотримання карантинних правил, у зв'язку із можливістю поширення захворювань собак, що найчастіше супроводжують даного роду заходи. Так, визначення вимог щодо дотримання певної поведінки, що забезпечить ветеринарну безпеку службових собак, а також контроль за дотриманням таких вимог є головною засадою ветеринарного забезпечення під час змагань. Важливо забезпечити можливість отримання службовими собаками, у разі необхідності, ветеринарної допомоги. Поряд із ветеринарним забезпеченням має здійснюватися і медичне забезпечення, яке в умовах сучасності та поширення пандемії COVID-19, є досить актуальним та необхідним (стор. 263).

Слід підтримати висновок дисертанта, що професійна відповідність обраній професії кінолога визначається певним переліком особливих властивостей людини. В першу чергу, варто звертати увагу на мотиваційну сферу – зміст мотивів, їх векторне спрямування та рівень активності. Оцінка мотиваційної складової на предмет відповідності існуючим вимогам обраної професії є ключовим етапом відбору кандидатів на службу в кінологічні

підрозділи різних органів та служб. Варто наголосити на тому, що це можна вважати найголовнішою умовою професії кінолога. Індивідуальна ефективність діяльності такого працівника безпосередньо залежить від мотиваційних чинників. Вони здатні компенсувати деякі недоліки та виправити прогалини у знаннях або інших важливих якостях, однак слабку мотивацію замінити не можливо (с. 275).

Також викликає зацікавленість аргументування проблемних питань племінної справи в кінологічних підрозділах. Так, процес племінної діяльності суб'єктів кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності потребує подальшого удосконалення та уніфікації. З наведеного видно, що організація розведення собак у підрозділах, які на даний час входять до складу Міністерства внутрішніх справ України, різняться. Це не пояснюється специфікою діяльності конкретного кінологічного підрозділу, це пояснюється нехтуванням чіткого нормативного врегулювання на вищому рівні, рівні постанови Кабінету Міністрів України, врегулювання питання організації діяльності у сфері кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності, яке повинно стати підґрунтям для відомчих уточнюючих положень, що відображають специфіку діяльності кожного окремого відомства (стор. 298).

Слушними є висновки автора щодо існування двох видів контролю за санітарно-гігієнічним забезпеченням кінологічної діяльності: загальний (здійснюється шляхом управлінського керуючого впливу керівника кінологічного підрозділу на підлеглих) та спеціальний (покладається на спеціаліста ветеринарної медицини, а у разі відсутності такої посади на ветеринарного лікаря, який працює за договором). Також доцільно зазначено про необхідність закріплення у відомчих нормативно-правових актах, що регулюють питання кінологічної діяльності, обов'язковості проведення диспансеризації службових собак спеціалістом ветеринарної медицини частіше ніж раз на півроку (стор. 327).

Доведено, що не варто повністю копіювати механізми кінологічного забезпечення закордонних правоохоронних органів. Сучасна Україна здатна

прийняти виключно необхідні положення, що стосується даного механізму. До них віднесено такий порядок: 1) виключення норми щодо визначення віку собаки підставою для списання зі служби; 2) визначення більш чіткого та логічного порядку оцінювання службових якостей собаки для з'ясування необхідності в подальшій службовій діяльності; 3) впровадження механізму залишення собак на балансах кінологічних підрозділів з подальшим утримання для задоволення профорієнтаційних потреб; 4) заохочення населення, а особливо кінологів до того, щоб вже не службового собаку приймали в родину; 5) пільгові умови утримання та годування для службових собак, які є власністю кінолога, але на підставі договору використовуються як службові (с. 369).

Висловлені авторські пропозиції і рекомендації, спрямовані на оптимізацію теоретико-прикладних засад, підвищення ефективності кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні.

В роботі містяться й інші слушні висновки, пропозиції і рекомендації, які будуть цікавими як науковцям, так і працівникам правоохоронних органів.

Положення наукової новизни можуть бути використані для проведення наукових досліджень, удосконалення законодавства, що дозволить покращити практичну діяльність щодо кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні.

Повнота викладення основних результатів дисертації в наукових фахових виданнях. Основні теоретичні висновки та практичні рекомендації, що містяться у дисертації, викладені в тридцяти восьми публікаціях, серед них: одна монографія, двадцять п'ять статей у наукових виданнях України та інших держав, вісім тез доповідей і повідомлень на конференціях та семінарах, чотири наукові праці, що додатково відображають наукові результати дисертації.

Дисертаційне дослідження виконано автором самостійно, сформульовані в ньому положення, висновки та пропозиції обґрунтовані на основі особистих досліджень та практичної діяльності автора. При використанні для аргументації власних положень і висновків напрацьовань інших учених обов'язково робились посилання.

Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації. Дисертація та автореферат оформлено відповідно до вимог МОН України. Встановлюючи значущість для науки і практики результатів дослідження, проведеного Селюковим В.С., варто вказати, що воно поглиблює існуючі уявлення про сутність та правову природу правовідносин, які виникають в процесі кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності, та може бути основою для подальших наукових досліджень з відповідної проблематики. Наведені в роботі пропозиції можуть бути використані під час розроблення змін і доповнень до нормативно-правових актів, що регулюють питання кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні, та використовуватись для викладання дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративна діяльність поліції» у закладах вищої освіти.

Дискусійні положення дисертаційного дослідження. Висока оцінка змісту дисертаційного дослідження не виключає наявності окремих питань, які мають дискусійний характер або потребують додаткового обговорення.

1. На сторінці 53 до суб'єктів, які мають специфічні цілі кінологічного забезпечення автором віднесено підрозділи Національної поліції, Збройних сил, Зовнішньої розвідки, Національної гвардії, Державної служби з надзвичайних ситуацій, Державної прикордонної служби, Державної фіскальної служби, Державної кримінально-виконавчої служби, Служби Безпеки України, а також менш численні підрозділи у складі інших органів та служб. Однак у дослідженні не знайшло відображення адміністративно-правове регулювання положень у сфері кінологічного забезпечення таких суб'єктів як Служба зовнішньої розвідки України та Служба безпеки України. Дисертаційне дослідження тільки виграло, якщо б було розкрито дані питання.

2. У підрозділі 2.1 автор доходить до висновку, що серед функцій кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності можна виділити комунікативну функцію, яка проявляється у налагодженні взаємовідносин між усіма кінологічними структурами, взаємодопомозі, що, в свою чергу, призводить до удосконалення тих чи інших форм та методів кінологічного

забезпечення. Однак аргументів щодо змісту та необхідності взаємодії, нажаль у цьому розділі не наведено. Отже, залишається незрозумілим чи не є комунікативна функція виключно формальною.

3. Ведучи мову про форми підготовки службових собак, автор зазначає, що однією з них є «проходження підвищення кваліфікації інспектором-кінологом зі службовим собакою» (стор. 215). З огляду на таке тлумачення варто говорити про підвищення кваліфікації саме кінолога, а не собаки.

4. Потребує аргументації висновок автора, що до методів організації роботи службового собаки при аварійно-рятувальних роботах віднесено: імперативний (чітке керування собакою, відсутність хаотичності в пошуку та ініціативи собаки), ліберальний (мінімальне втручання в роботу собаки, можливе надання допомоги), спонукаючий (собаку наштовхують на початкову точку, спонукають до початку роботи, а в подальшому вплив зменшується і у виключних випадках може здійснюватися додатковий вплив на собаку) (стор. 267). Однак не зрозуміло, від чого залежить вибір того чи іншого методу та чи наявна можливість нормативного визначення порядку вибору методу застосування службового собаки при аварійно-рятувальних роботах.

5. У підрозділі 5.1 дисертант аналізує засади кінологічного забезпечення переважно в Сполучених Штатах Америки, однак підрозділ має назву «Закордонний досвід діяльності суб'єктів кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності та можливості його використання в Україні». З огляду на це варто було б приділити більше уваги географічному принципу підбору країн, аналіз діяльності яких варто було б висвітлити в дослідженні.

Зазначене не впливає на позитивну оцінку виконаної роботи, підкреслює її новаторський характер та складність предмету наукового дослідження.

З вищевикладеного можна зробити висновок, що дисертаційне дослідження «Адміністративно-правові засади кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні» виконане на належному науково-теоретичному рівні, є актуальною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані висновки, які вирішують конкретне наукове завдання, що

має істотне значення для науки адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, теоретичним рівнем і практичною цінністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор – Селюков Вадим Сергійович заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри державно-правових дисциплін

та адміністративного права

Центральноукраїнського державного

педагогічного університет імені Володимира Винниченка

доктор юридичних наук, професор

Євген СОБОЛЬ



*Директор
з наукової роботи*

Сергей Шелуха